

Juan Manuel BELLO LEÓN, *Los protocolos notariales de los escribanos de Tenerife Sebastián Páez y Antón de Vallejo (años 1505-1506)*, La Laguna-Tenerife, Instituto de Estudios Canarios (CECEL), 2015 (Fontes Rerum Canariarum; 49). ISBN 978-84-608-1420-7 (CD-ROM).

Aquest llibre en format electrònic vol ser una edició dels primers protocols noterials de Tenerife, que són de gran importància per a la història de les Illes Canàries. El llibre s'insereix dins dels estudis sobre documentació notarial i dins de l'edició de fonts canàries. Es segueix la línia marcada per les edicions italianes de llibres noterials i també per la Fundació Noguera en l'edició de protocols noterials catalans, un altre exemple que no pot deixar-se de banda ja que és un referent a nivell internacional. A més és important fer notar com l'edició de protocols noterials té per objectiu estudiar la institució notarial, però també vol apropar aquesta documentació a la comunitat científica. Per això cal lloar la iniciativa d'aquest treball.

El llibre té dues parts ben diferenciades. En la primera part l'autor ubica el seu llibre en la historiografia, deixant de banda, però, els exemples italians i catalans que acabem de citar. També el situa dins de la historiografia que utilitza la documentació notarial com a font d'informació, centrant-se en aquest cas en exemples canaris. Dins de la introducció s'insereix un breu repàs de cadascun dels lligalls -al títol del llibre es parla de protocols-, sense seguir els paràmetres de l'anàlisi diplomàtica dels documents, que han d'incloure una anàlisi externa dels documents i un estudi de les tipologies documentals. Un estudi detallat d'aquestes hagués permès incloure un ampli estudi sobre l'activitat notarial i el volum de contractació. Un tercer punt en aquesta introducció inclou un estudi dels notaris i un quart punt inclou els criteris d'edició. En aquests s'aclareix que el llibre no és l'edició de protocols noterials, sinó un catàleg de registres de documents dels anys 1505-1506. En aquests criteris d'edició es justifica el format dels registres i perquè hi manquen elements com ara la data tòpica.

El llibre és útil perquè apropa la documentació notarial canària als investigadors, que és l'objectiu que ha de tenir qualsevol edició de textos. No obstant les mancances que presenta són evidents, sobretot pel que fa als coneixements de Diplomàtica, que fan que es confongui vocabulari -*registas* per *registos*; *escritura* per *contrato*...- o que no se segueixin els criteris d'edició que utilitza aquesta ciència. També hi ha una mancança metodològica d'anàlisi dels protocols -o lligalls, ja que aquesta denominació no queda clara en cap moment del llibre- i del contingut dels documents.

DANIEL PIÑOL ALABART
Universitat de Barcelona

Domingo J. BUESA CONDE, *La diócesis de Jaca: historia eclesiástica de un territorio*, Huesca, Instituto de Estudios Altoaragoneses, 2016, 381 pp. (Colección de Estudios Altoaragoneses; 64). ISBN 978-84-8127-274-1.

Tal como indica su título, esta publicación del Instituto de Estudios Altoaragoneses está dedicada a la historia de la diócesis de Jaca. Domingo Buesa, buen conocedor de las diócesis aragonesas, en general, y de la jaquesa, en particular,